

Uzasadnienie heraldyczno-historyczne projektów symboli gminy Młynarze

Wprowadzenie do heraldyki

Słowo herb pochodzi z czeskiego *erb*, co z kolei jest kalką niemieckiego *Erbe*, oznaczającego dziedzictwo. Już sama etymologia tego określenia wskazuje na sposób w jaki herby pojawiły się w naszym kręgu kulturowym. Te graficzne znaki związane były początkowo tylko z rodami rycerskimi, używane przez nie jako znaki rozpoznawcze na polu bitewnym. Pomysł powstał prawdopodobnie w dobie wypraw krzyżowych, kiedy zachodziła potrzeba odróżnienia od wroga obcego sobie rycerstwa, pochodzącego nierzadko z różnych krajów. Zbiór początkowo prostych figur szybko poszerzono, inspirując się m.in. zaobserwowanymi w czasie krucjat wzorami na orientalnych dziełach sztuki. Do Polski, herby dotarły w XIII wieku, prawdopodobnie z Niemiec i Czech przez Śląsk¹.

Herby miejskie pojawiły się w naszym kraju niemal równocześnie z rodowymi. Nowe formy samorządności nadawane miastom od XIII wieku wymagały wprowadzenia dla ich odpowiedniej symboliki, podkreślającej ową samorządność. Herby miejskie umieszczano głównie na pieczęciach².

Herby ziemskie, które są głównym obiektem naszego zainteresowania, symbolizować miały wszelkie terytoria, różniące się rozmiarami i rangą polityczną. Najstarsze herby ziemskie w Polsce pojawiły się jako herby księstw dzielnicowych w XIII wieku. Pierwsze znane przedstawienie pochodzi z co najmniej 1222 roku i zawiera konną postać księcia Kazimierza I opolsko-raciborskiego, trzymającego tarczę ze śląskim orłem. Użycie tego ptaka w różnych wariantach szybko stało się powszechne na ziemiach polskich. Dawne herby księstw niejednokrotnie przekształciły się w herby województw i niektóre ich elementy możemy podziwiać do dzisiaj³.

Gminy są uprawnione do posiadania herbu dopiero od 1990 roku, zgodnie z ustawą z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, której odpowiedni punkt mówi, że w gestii gminy leży: *podejmowanie uchwał w sprawach: herbu gminy, nazw ulic i placów publicznych oraz wznoszenia pomników*⁴. Należy zauważyć, że ustawa z niewiadomych powodów omijała flagi. 29 grudnia 1998 r. zmodyfikowano ten zapis. Stosowny artykuł otrzymał nowe brzmienie: *Jednostki samorządu terytorialnego mogą ustanawiać, w drodze uchwały organu stanowiącego danej jednostki, własne herby, flagi, elementy oraz insygnia i inne symbole*. Wzory symboli, o których tu mowa, muszą być ustanawiane, co mocno zaakcentowała nowela do ustawy, w zgodzie z zasadami heraldyki, weksylologii i z uwzględnieniem miejscowej tradycji historycznej. Symbole przyjęte przez lokalne władze ustawodawcze podlegają zaopiniowaniu, co też określiła poprawiona ustawa, przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej⁵. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji rozporządzeniem z dnia 20 stycznia 2000 r. powołał 13-to osobową Komisję Heraldyczną, czuwającą nad poprawnością projektowanych herbów. Wnioski wpływające do Komisji Heraldycznej powinny zawierać barwne projekty rysunkowe herbów i flag (po dwa

¹ A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby polskie*, str. 29

² A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby polskie*, str. 64

³ A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby polskie*, str. 86-88

⁴ *Dziennik Ustaw*, 1990, nr 16, poz. 95, art. 18, pkt. 13

⁵ *Dziennik Ustaw*, 1998, nr 162, poz. 1126, art. 5

egzemplarze), ich opis, uzasadnienie merytoryczne oraz tekst uchwały o przyjęciu projektów przez jednostki samorządowe⁶. Opinia Komisji Heraldycznej – zgodnie z prawem – powinna zostać sformułowana w ciągu trzech miesięcy od złożenia próśby.

Podstawowe zasady heraldyki

Heraldyka polska nigdy nie wypracowała jednolitego systemu heraldycznego, ani żadnego powszechnego zbioru zasad. Tworząc herby trzeba postępować zgodnie ze wskazówkami proponowanymi przez autorów współczesnych publikacji o charakterze heraldycznym, którzy zasady tworzyli w oparciu o niekompletne prace dawnych heraldyków polskich i opracowania zachodnie.

Podstawowymi elementami herbu są tarcza i godło. Kształty tarczy herbowej zmieniały się na przestrzeni lat. Pierwsze tarcze na ziemiach polskich, tak zwane gotyckie miały, zgodnie z ówczesną stylizacją, spód wycięty w łuk ostry. Wiek XV i Renesans przyniosły powrót do form Antyku, między innymi do łuków półkolistych i tak właśnie wycięte są spody ówczesnych tarcz – tak zwanych hiszpańskich. W zestawieniu tym pominiemy następną modę umieszczania herbów na wyszukanych tarczach o barokowo i rokokowo zdobionych kartuszach. Kolejnym typem tarczy, który nas interesuje jest XVIII i XIX wieczna tarcza francuska, upowszechniona w polskiej heraldyce przez twórców Albumu Heroldii Królestwa Polskiego, tworzących nowe herby na potrzeby miast, które dokumentacje swych herbów utraciły. Tarcza ta jest niemal prostokątna, z zaokrąglonymi dolnymi rogami i małym ostrzem pośrodku spodu⁷.

Współcześnie zaleca się projektowanie herbów z wykorzystaniem tarczy hiszpańskiej, ze względu na jej prostotę, przejrzystość i względną pojemność, oraz nawiązanie do złotego wieku w historii Polski.

Godło, czyli figura kładziona na tarczy, to najistotniejszy element herbu. Zasadniczo każda figura, poddana odpowiedniej stylizacji, może stać się godłem herbowym. Oczywiście należy unikać takich absurdalnych i niekojarzących się z heraldyką figur jak pojazdy czy fabryki. Godło, lub godła powinny być umieszczone centralnie i wypełniać tarczę herbową, ale nie dotykać do brzegów (wyjątkiem są tu np. przedstawienia wody, ziemi, lub murów obronnych). Nie zaleca się stosowania dodatkowych podziałów tarczy celem umieszczenia kilku godeł (poza wyjątkami), ale umieszczenie figur na jednym, wspólnym polu⁸.

Ścisłym regułem podlegają też barwy w herbie. W Polsce wyróżnia się 7 tak zwanych tynktur heraldycznych: złoto, srebro, czerwień, błękit, zieleń, czerń. Czasami dodaje się do tego barwę cielistą, purpurową i brunatną. W powyższym wyliczeniu wyróżnia się dwa metale – złoto i srebro, zaś resztę określa się mianem barw. Oczywiście najszlachetniejsze są kolejno złoto i srebro. Czerwień, jako barwa życiodajnej krwi, również stoi wysoko w hierarchii kolorów. Łączenie barw i metali reguluje zasada alternacji heraldycznej, która zabrania sąsiedzowania dwóch barw i dwóch metali. Wyjątkiem jest barwa czarna i cielista, które mogą sąsiedzować ze wszystkim. Zasada alternacji ma na celu wyróżnienie godeł z tarczy, tak aby herb był czytelny nawet z dużej odległości. Obowiązuje ona również w przypadku flag^{9 10}.

Pokrótkie należy powiedzieć też o języku opisywania herbów, zwanym blazonowaniem. Podstawową jego własnością jest opisywanie herbu od strony rycerza

---

⁶ S. K. Kuczyński, „Komisja Heraldyczna rozpoczęła działalność”, *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego* nr 20, marzec 2000, s. 50.

⁷ P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, str. 16

⁸ A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, str. 29

⁹ P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, str. 38-42

¹⁰ A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby polskie*, str. 35

trzymającego tarczę, w związku z tym strony w opisie są odwrotne niż te, wynikające z rysunku. Kolejne zasady blazonowania, zaproponowane przez Alfreda Znamierowskiego, opisywanie nakazują rozpocząć od podania barwy pola, następnie zaś - figur. Barwy figur podajemy po określeniu ich nazwy i położenia. Istnieją położenia niektórych godeł, uznawane za standardowe i wówczas ich nie określamy. Na przykład dla miecza jest to położenie ostrzem w dół. W przypadku położenia odwrotnego do naturalnego, używa się określenia „na opak”. Miecz ostrzem w górę będzie zatem położony na opak. Istnieje 9 głównych stref, które określają położenie figur w herbie. Są to kolejno – prawy górny róg, środek głowicy, lewy górny róg, na prawo od środka, środek tarczy (położenie standardowe), na lewo od środka, na prawo od ostrza, ostrze (podstawa), na lewo od ostrza. Nazwy tych miejsc nie są ustalone i dopuszcza się inne określenia, jeśli tylko opisują one położenie precyzyjnie¹¹.

Charakterystyka gminy Młynarze

Gmina Młynarze to rolnicza gmina wiejska położona w środkowo – północnej części województwa mazowieckiego, w powiecie makowskim. Ze względu na podział fizyczno – geograficzny Polski, gmina leży na Nizinie Północno-Mazowieckiej. Tereny gminy znajdują się w całości w obrębie trzech mezoregionów – północna część gminy leży w obszarze Równiny Kurpiowskiej, wschodnia w Dolinie Narwi, natomiast zachodnia należy do mezoregionu Wysoczyzny Ciechanowskiej. Teren gminy to równina składająca się z sandrów, nie przekraczająca wysokości bezwzględnej 140 m. n.p.m. Obszar charakteryzuje się rzeźbą wodnolodowcową z wyniesieniami wydmowymi oraz wałami. Młynarze i okolice położone są na granicy dwóch regionów: Polski północno – wschodniej, która charakteryzuje się małym stopniem uprzemysłowienia, brakami w infrastrukturze technicznej i społecznej, oraz aglomeracji warszawskiej, charakteryzującej się najszybszym tempem rozwoju gospodarczego w Polsce. Brak na terenie gminy większej liczby zabytków, zaliczyć tu można jedynie rzymsko-katolicki cmentarz parafialny, Zespół Kościoła Parafialnego w Sieluniu p.w. Stanisława Biskupa z XIX wieku, oraz drewniane domy mieszkalne w miejscowościach Sadykierz, Rupin, Strzemeczna-Oleksy¹².

Rys historyczny gminy Młynarze

Historia Młynarzy i okolic jest nierozdzielnie związana z ośrodkiem władzy leżącym na terenie gminy, Sieluniem. Nazwa tej miejscowości ma się wywodzić od pruskiej nazwy osobowej Selune. Już w XIII Sielun był ośrodkiem dóbr będących uposażeniem prepozyta płockiego. Dobra te od XVI wieku zwano „księstwem sieluńskim”, zaś prepozyci szczylicili się wprawdzie tytułarną, ale jednak prestiżową godnością księcia sieluńskiego. Książęta sieluńscy mieli rozległą władzę nad miejscową ludnością, w tym nad liczną drobną szlachtą. Posiadali prawo mianowania wójtów i sołtysów, którzy w ich imieniu rozsądzały spory i wydawali wyroki. Władza ta nie była tak uciążliwa, jak określają to starsze opracowania, oparte raczej na domysłach niż na materiale dowodowym. Dopiero współczesne badania wskazują, że de facto zależność szlachty od proboszczów polegała na przypisaniu jej do sądu sieluńskiego¹³. Szlachta miejscowa stopniowo ubożała, z pokolenia na pokolenie rozdrabniając swoje działy w poszczególnych wioskach. Szlachta zamieszkiwała wioski Rupino Stare, Rupino Pokrzywnica, Gołemie, Ogonowo, Grzymały Młynarze, Ochenki Stare i Nowe, Modzele, Śledzie, Choinowo, Koski, Bobino, Gierwaty i inne, razem 25. Szlachta brała nazwiska od wiosek, dlatego na terenie dzisiejszej gminy mieszkali m.in.

¹¹ A. Znamierowski, *Herbarz Rodowy*, str. 79-85

¹² Praca zbiorowa, *Moja Mała Ojczyzna, Gmina Młynarze*, str. 40-41

¹³ S. Jakubczak, *Początki tzw. Księstwa Sieluńskiego*, praca magisterska IH UW, 1981

Damięcy, Staniewscy, Mierzejewscy, Rupińscy, Długołęccy, Śledziewscy, Gierwatowscy, Ochenkowscy, Ogonowscy, Bobińscy, Chelstowscy, Korczakowscy, Rogalscy, Gołembiewscy, Modzelewscy.

Młynarze, będące ośrodkiem gminy są prawdopodobnie młodsze. Pierwsza wzmianka o nich pochodzi z 1609 roku. Nazwa Młynarze pochodzi najprawdopodobniej od trzech młynów wybudowanych w XVII wieku nad rzeką Róż, we wsiach Gierwaty, Sieluń i Młynarze.

Ważnym wydarzeniem w historii gminy była potyczka powstania listopadowego, która miała miejsce 15 lipca 1831 roku. W potyczce tej oddział powstańców ppłk. Kruszewskiego rozbił podjazd Kozaków ppłk. Safronowa, wziął jeńców i łupy. Potyczka nie miała znaczenia strategicznego, jedynie propagandowe. Od 1867 Sieluń i Młynarze należały do powiatu makowskiego w guberni łomżyńskiej

I wojna światowa nie wywarła większego wpływu na teren gminy. W czasie II wojny światowej w pobliżu toczyły się ciężkie walki. W czasie okupacji mieszkańców dotknął terror hitlerowski taki sam jak w całym Generalnym Gubernatorstwie. Prowadzono też działalność konspiracyjną.

Do 1954 roku siedzibą gminy był Sieluń, następnie przeniesiono ją do Młynarzy. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie ostrołęckim. Od 1999 w województwie mazowieckim, powiecie makowskim.

Tradycje heraldyczne na terenie gminy

Jak już powiedziano w rysie historycznym, teren gminy nierozzerwalnie związany był z historią księstwa sieluńskiego. Poszukiwania heraldyczne należy zacząć właśnie od niego. Niestety na terenie księstwa nie było w przeszłości żadnego ośrodka miejskiego. Miastem nie były nigdy Młynarze, Sieluń natomiast otrzymał w 1393 roku prawa miejskie, ale niestety nie zostały one nigdy wprowadzone w życie; co ciekawe, nigdy też ich nie odebrano. Wobec tego nie został Sieluniowi również nadany żaden herb¹⁴. Nie istniał też jeden herb księstwa sieluńskiego, ani chociażby miejscowego wójtostwa. Istniał jednak herb, związany z dobrami sieluńskimi. Herbem tym, symbolizującym kapitułę plocką i jednocześnie prepozyta, jest herb kapituły plockiej. Zachowały się dwa przekazy na temat tego herbu, które wzajemnie się dopełniają i tworzą jego historię. Od XIII wieku kapituła miała się posługiwać pieczęcią, w której wyobrażono Madonnę z Dzieciątkiem. Herb ten jednak poddano swoistemu udostojnieniu w roku 1518. Godło dotychczasowego herbu przekształcono w trzymacz, zaś właściwym herbem stała się tarcza dzielona w pas, w polu górnym, błękitnym, mająca koronę nad którą gwiazda, pole dolne z bordiurą czerwoną dzielone w skosy na przemian złote i błękitne. Udostojnienia dokonał cesarz rzymsko-niemiecki Maksymilian I. Korona oraz pasy i czerwona bordiura nawiązują do

Pieczęć Kapituły Płockiej z XIII wieku

Herb Kapituły Płockiej nadany w 1518, przedstawienie z tronu biskupiego

Herb Kapituły Płockiej nadany w 1518, widoczny na Orderze Św. Zygmunta

¹⁴ Zdzisław Skrok: *Mazowsze nieznane*. Warszawa: Wydawnictwo Stanisław Kryciński 1999, s. 89

Królestwa Burgundii. Pierwotnym herbem tego historycznego państwa były właśnie skosy złote i czerwone z bordiurą złotą. Nawiązanie do Królestwa Burgundii wynika z faktu, że w katedrze plockiej przechowywana jest do dzisiaj herma z głową Św. Zygmunta, który był królem Burgundii. Godność królewską świętego patrona podkreślono dodając do herbu koronę. Gwiazda nad koroną miała symbolizować Jezusa. Herb z 1518 jest używany przez Kapitułę do dziś. Zachowały się jednak różne przekazy dotyczące tego herbu, różniące się drobnymi szczegółami. Np. na przedstawieniu z tronu biskupiego obramowana jest cała tarcza, zaś korona jest zamknięta. Tymczasem według dyplomu cesarskiego, korona winna być otwarta, zaś obramowane czerwienią tylko dolne pole^{15 16}.

Tradycje heraldyczne gminy Młynarze są także związane z miejscową heraldyką ziemską. Teren od początku związany jest z ziemią mazowiecką, która pieczętowała się herbem przedstawiającym w polu czerwonym orla srebrnego. Herb taki jest znany z pieczęci książąt mazowieckich od XIV wieku. Używano go zarówno w czasach księstwa mazowieckiego jak i po inkorporacji w 1525, w herbie województwa.

Ziemia z jaką związana była okolica, tzn. ziemia różańska, nie pieczętowała się żadnym herbem.

Herby posiadały za to jednostki administracyjne wprowadzone pod zaborami. Imperium Rosyjskie dzieliło się na gubernie, zaś teren gminy Młynarze należał od 1869 do guberni łomżyńskiej. Herb tej guberni przedstawiał w polu błękitnym płynącą po wodzie łódź żaglową złotą z żaglem srebrnym, między dwoma rombami srebrnymi. Mniejsza jednostka administracji carskiej, jaką był powiat makowski, herbu nie posiadała.

Herb ten posiada dopiero nowy powiat makowski, utworzony w 1999. Przedstawia on na tarczy dzielonej w pas w polu czerwonym połuorla srebrnego, w polu złotym trzy maki czerwone na łodygach zielonych.

Ważnym elementem miejscowej tradycji heraldycznej są herby mieszkającej na terenie dzisiejszej gminy drobnej szlachty. Nie wywodziła się ona z jednego rodu i używała wielu różnych herbów. Poniżej wymienimy rody, o których informacje udało mi się znaleźć, związane z istniejącymi do dziś w gminie sołectwami¹⁷:

- Długołęccy z Długołęki Wielkiej i Kosków, herbu Grzymała,
- Bobińscy z Głazewa-Bobina, herbu Kościeszka,
- Gierwatowscy z Gierwatów, herbu Szeliga,
- Kołakowski z Kołaków, herbu Kościeszka,
- Modzelewski z Modzeli, herbu Modzele,
- Ochenkowski z Ochenek, herbu Grzymała,
- Ogonowscy z Ogonów, herbu nieznanego (prawdopodobnie Ogończyk lub Pomian),
- Rupiński z Rupina, herbu Radwan,

Herb guberni łomżyńskiej w użyciu od 1870

Herb współczesnego powiatu makowskiego, zawiera również połuorla mazowieckiego

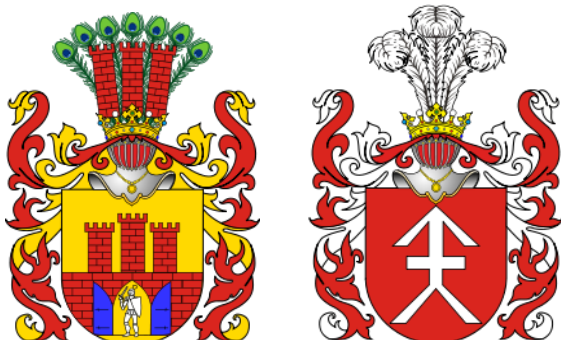
Herb współczesnego województwa mazowieckiego wzorowany na herbie wojewódzkim z czasów I Rzeczypospolitej

¹⁵ A.J. Nowowiejski, Płock. *Monografia historyczna*

¹⁶ Andrzej Rachuba, Sławomir Górczyński, Halina Manikowska, *Heraldyka i okolice*, str. 100-104

¹⁷ Adam. A Pszczółkowski, *Szlachta ziemi różańskiej*

- Glinka w Sadykierzu, herbu Trzaska,
- Strzemieczny ze Strzemiecznych, herbu Prus II,
- Załęski z Załęża, herbu Prus I (niepewne).

Grzymała oraz Kościeszka czyli najpopularniejsze na terenie gminy herby szlacheckie (opracowanie graficzne Tadeusza Gajla)

Możliwości utworzenia herbu gminy

Tradycja heraldyczna gminy Młynarze w sposób jasny wskazuje, że przy tworzeniu herbu gminy należy odwołać się do herbu kapituły płockiej. To na terenie gminy znajdował się ośrodek „księstwa sieluńskiego”, który to ośrodek był nawet siedzibą gminy do 1954. Dlatego też główny element herbu powinien nawiązywać do herbu Kapituły. Proponujemy nawiązanie do herbu nadanego w 1518 roku z kilku powodów. Po pierwsze zaledwie kilkadziesiąt lat później, od XVI wieku weszło w użycie sformułowanie „księstwo sieluńskie”. Po drugie, herb ten zawiera elementy zaszczytniejsze od pierwotnego. Korona w nim umieszczona może kojarzyć się z władzą książęcą na tym terenie. Po trzecie, w Polsce istnieje już wiele herbów zawierających postać Matki Boskiej z Dzieciątkiem, tworzenie kolejnego z takim elementem byłoby więc mało oryginalne. Ponadto, nawiązanie do herbu zawierającego egzotyczne dla polskiej heraldyki elementy burgundzkie byłoby czymś dotąd niespotykanym i niewątpliwie przyczyniłoby się do dużej zapadalności w pamięć takiego znak. Uzasadnione jest użycie całej tarczy herbowej, ponieważ gmina Młynarze terytorialnie była najważniejszą częścią księstwa, z racji położenia w niej „stolicy” tegoż księstwa. Ponadto uzasadnione jest pozostawienie tarczy bez uszczerbień, ponieważ specyficzna kompozycja herbu Kapituły uniemożliwia dokonanie takiego zabiegu bez utraty rozpoznawalności. Ponieważ przekazy na temat szczegółów herbu są rozbieżne, stosowne będzie zaproponowanie herbu w dwu wariantach.

Oczywiście gmina Młynarze to nie tylko „księstwo sieluńskie”. Dlatego też stosowne jest wzbogacenie projektu o jeszcze jeden element. Niestety nie można sięgnąć do heraldyki szlacheckiej. Szlachty na omawianym terenie było dużo, większość rodzin używała różnych herbów. Ponadto żadna rodzina nie odegrała znaczącej roli w historii ziem wchodzących w skład dzisiejszej gminy.

Niestosowne wydaje się nawiązanie do herbu Mazowsza, takie zabiegi powinny raczej dokonywać powiaty, a nie jednostka niższego szczebla jakim jest gmina. Gmina nawiązać może natomiast do herbu powiatu. Niestety herb powiatu makowskiego jest złożony, użycie pochodzącego z niego orła już wykluczaliśmy, natomiast mak nie będzie się w żaden sposób kojarzył z gminą Młynarze.

Również użycie elementu herbu gubernialnego wydaje się niestosowne. Wprawdzie w Polsce taki zabieg wykonano przynajmniej raz (herb powiatu suwalskiego), tym niemniej symbolika carska nie budzi pozytywnych skojarzeń z jednej strony, z drugiej zaś statek i romby również nie kojarzą się w żaden sposób z gminą.

Pewną możliwość stwarza użycie godeł nawiązujących do zajęć miejscowej ludności. Ponieważ Młynarze są gminą głównie rolniczą, rozważać można wkomponowanie w herb

kłosa. Postanowiliśmy jednak odrzucić tę opcję, ponieważ kłosa jest motywem występującym już w bardzo wielu herbach gminnych. Możliwe jest jednak nawiązanie do rolnictwa samą kolorystyką herbu.

Ciekawą opcją jest nawiązanie do etymologii nazwy gminy. Młynarze mają pochodzić od trzech młynów na rzece Róż. Odniesienie do nazwy będzie symbolem całej gminy, a nie tylko Młynarzy poprzez fakt, że młyny te miały znajdować się w trzech różnych miejscowościach, nie tylko w stolicy gminy. W heraldyce młyn wodny najlepiej oddaje się przez tzw. koło wodne, tj. drewniane koło z łopatkami. Ponieważ mnożenie elementów herbu nie jest mile widziane, nie będziemy umieszczać w nim aż trzech kół, ale proponujemy koło wodne z trzema szprychami.

Herb gminy Młynarze

Powyższe rozumowanie skłania nas do przedstawienia następujących projektów herbu gminy Młynarze:

Wariant 1: *W polu błękitnym koło wodne złote, zabudowane, o trzech szprychach i dwunastu łopatkach, na którym tarcza z bordiurą czerwoną, dzielona w pas; w polu górnym korona złota, zamknięta, nad którą także gwiazda; w polu dolnym, złotym cztery skosy błękitne (herb Kapituły Płockiej). Całość na tarczy typu hiszpańskiego.*

Wariant 2: *W polu błękitnym koło wodne złote, zabudowane, o trzech szprychach i dwunastu łopatkach, na którym tarcza dzielona w pas; w polu górnym korona złota, nad którą także gwiazda; w polu dolnym, złotym z bordiurą czerwoną trzy skosy błękitne (herb Kapituły Płockiej). Całość na tarczy typu hiszpańskiego.*

Tarcza herbu Kapituły Płockiej umieszczona w zaszczytnym centralnym polu symbolizuje władzę prepozyta nad tymi terenami, oraz położenie w gminie „stolicy” księstwa sieluńskiego. Koło wodne o trzech szprychach to nawiązanie do nazwy miejscowości i gminy Młynarze, pochodzącej od trzech młynów. Proponujemy, aby koło było wypełnione między szprychami, tak aby tarcza sercowa nie sąsiadowała nigdzie z polem tarczy głównej; łamałoby to zasadę alternacji.

Barwy użyte w herbie symbolizują m.in.: złoto – delikatność, życzliwość, otuchę, wzniosłość, szlachetność, Słońce, czerwień – chwałę, odwagę, waleczność, ogień, błękit – prawość, piękno, wzniosłość, pochwałę oraz Matkę Boską. Barwa złota, poprzez skojarzenie ze złotymi łanami zbóż, stanowi dobry symbol rolnictwa. Dzięki temu udało się w herbie oddać rolniczy charakter gminy, bez potrzeby dodawania nadużywanego kłosa. Barwa błękitna natomiast może stanowić symbol wód w gminie, w szczególności Narwi, stanowiącej jej granicę. Niezależnie od tego, znaczenie mają też konfiguracje barw: złota z czerwoną oznacza wolność, stałość, niezależność, złota z czarną – dostojeństwo¹⁸. Dopuszcza się, na potrzeby poligrafii i grafiki komputerowej, wyrażanie tynktury złotej przez kolor żółty.

Flaga gminy Młynarze

Proponujemy, aby flaga gminy była pochodną herbu. Nie chcemy jednak tworzyć prostej flagi heraldycznej, tzn. płata w barwie pola herbu i umieszczonego na nim godła. Zamiast tego, wykorzystując prostokątny kształt flagi, proponujemy umieszczenie w części czołowej, złotej płata herbu Kapituły, zaś w części swobodnej, błękitnej, koła wodnego, czyli swoiste rozdzielenie godła herbu. Proponowana flaga jest w proporcji 5:8. Godła położone są centralnie w stosunku do prostokątów utworzonych przez pionowy podział flagi na pół. Ich wysokość w stosunku do wysokości flagi wynosi 7:10. Symbolika barw jest taka jak w herbie.

¹⁸ P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, str. 40-42

Pozostałe symbole gminy

Pozostałe symbole gminy: pieczęć i baner są pochodnymi odpowiednio herbu i flagi. Baner to odpowiednik flagi z pionowym układem godeł w strefie czołowej.

Specyfikacja barw CMYK:

Złoty (żółty)	– C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%
Czerwony	– C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%
Błękitny	– C: 100%, M: 80%, Y: 0%, K: 0%
Czarny	– C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 100%

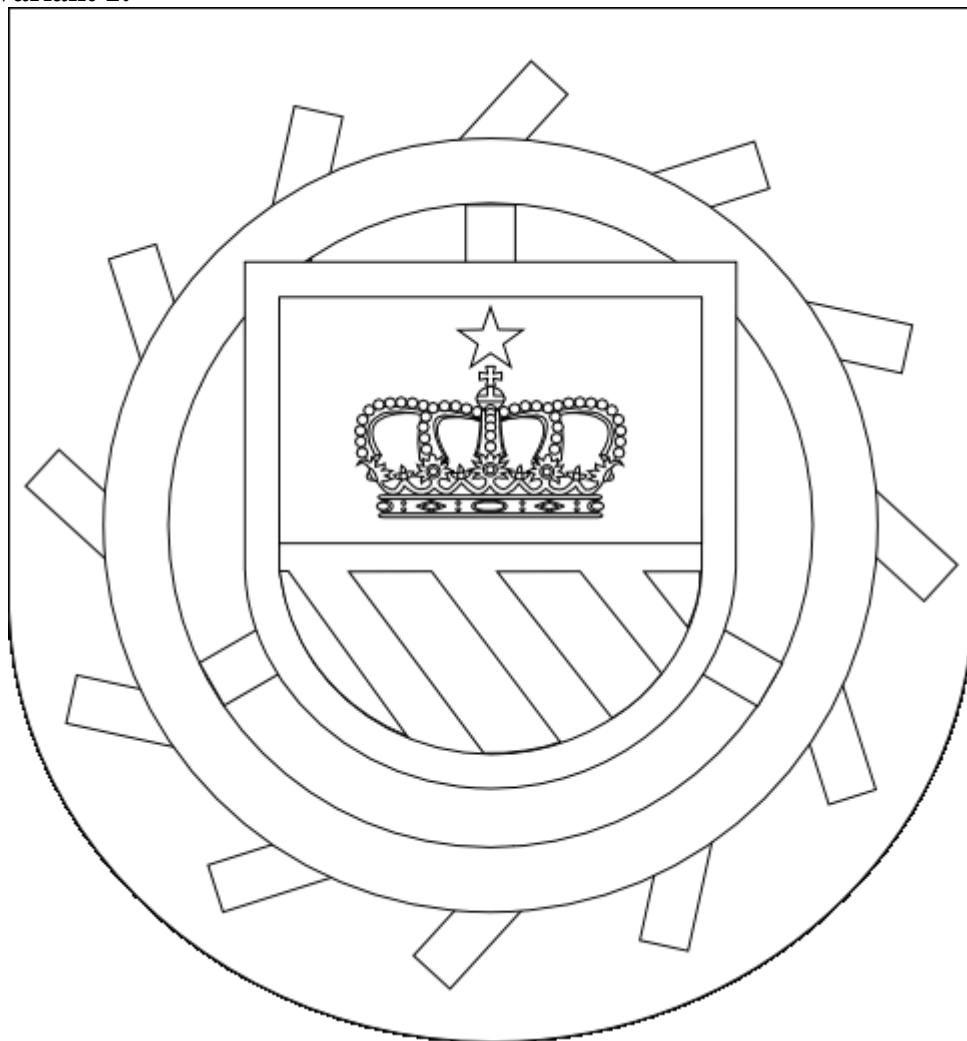
Załączniki:

1. Konturowy rysunek projektu herbu gminy Młynarze
2. Konturowy rysunek projektu flagi gminy Młynarze z naniesionymi proporcjami
3. Kolorowy rysunek projektu herbu gminy Młynarze
4. Kolorowy rysunek projektu flagi gminy Młynarze
5. Konturowy rysunek projektu baneru gminy Młynarze z naniesionymi proporcjami
6. Kolorowy rysunek projektu baneru gminy Młynarze
7. Rysunek projektu pieczęci gminy Młynarze

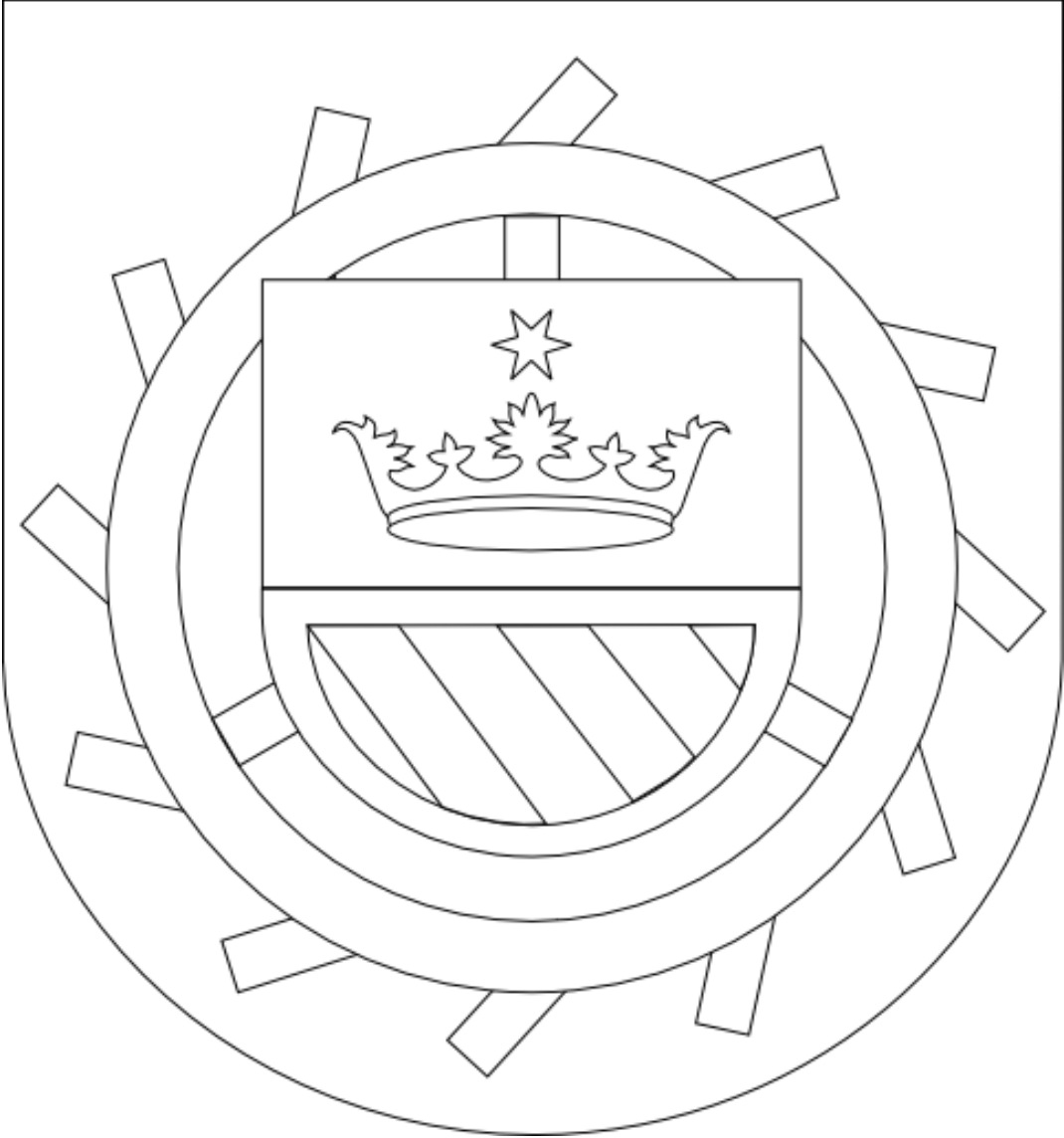

1. Herb gminy Młynarze wersja konturowa

Wariant 1:

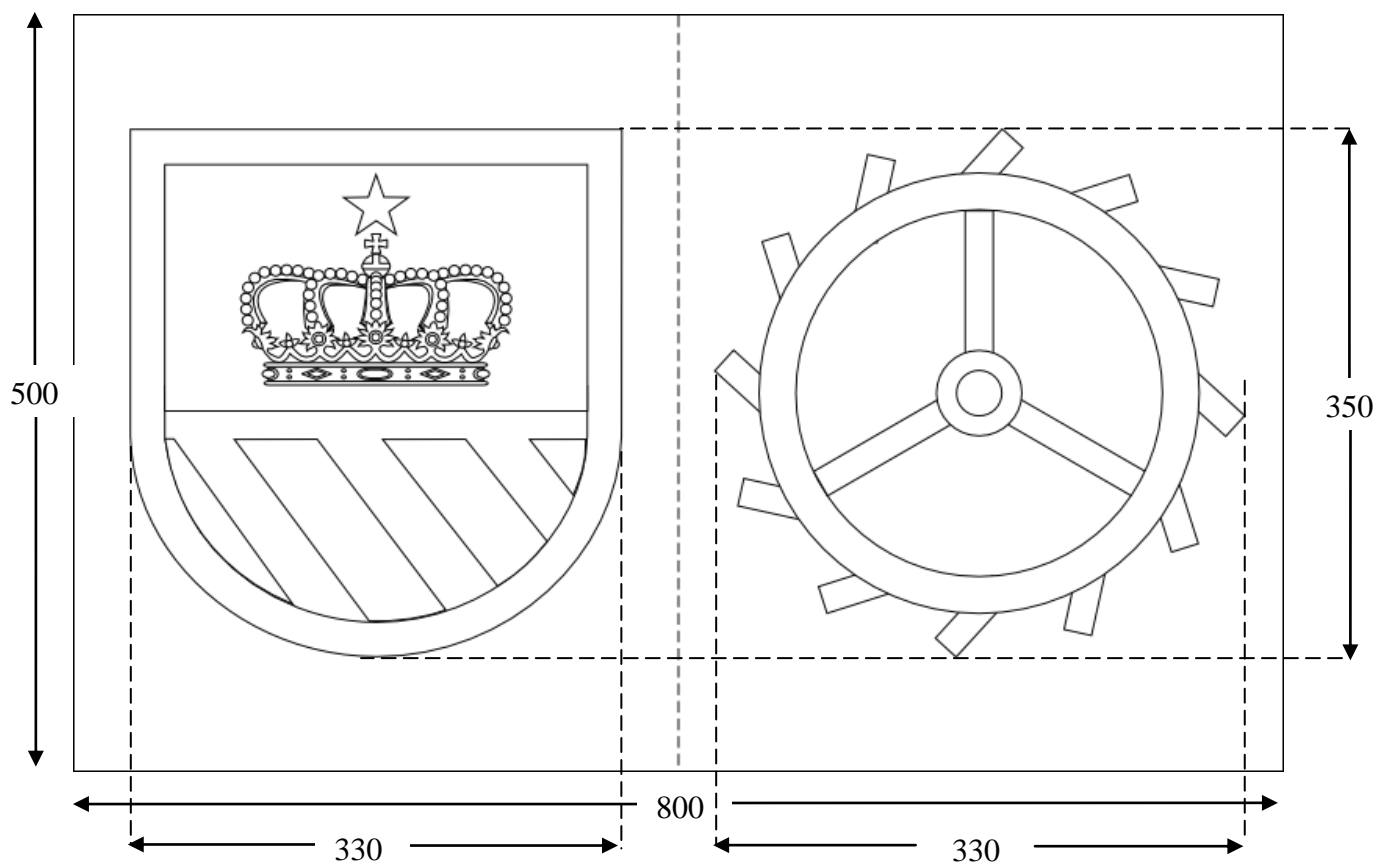

Wariant 2:

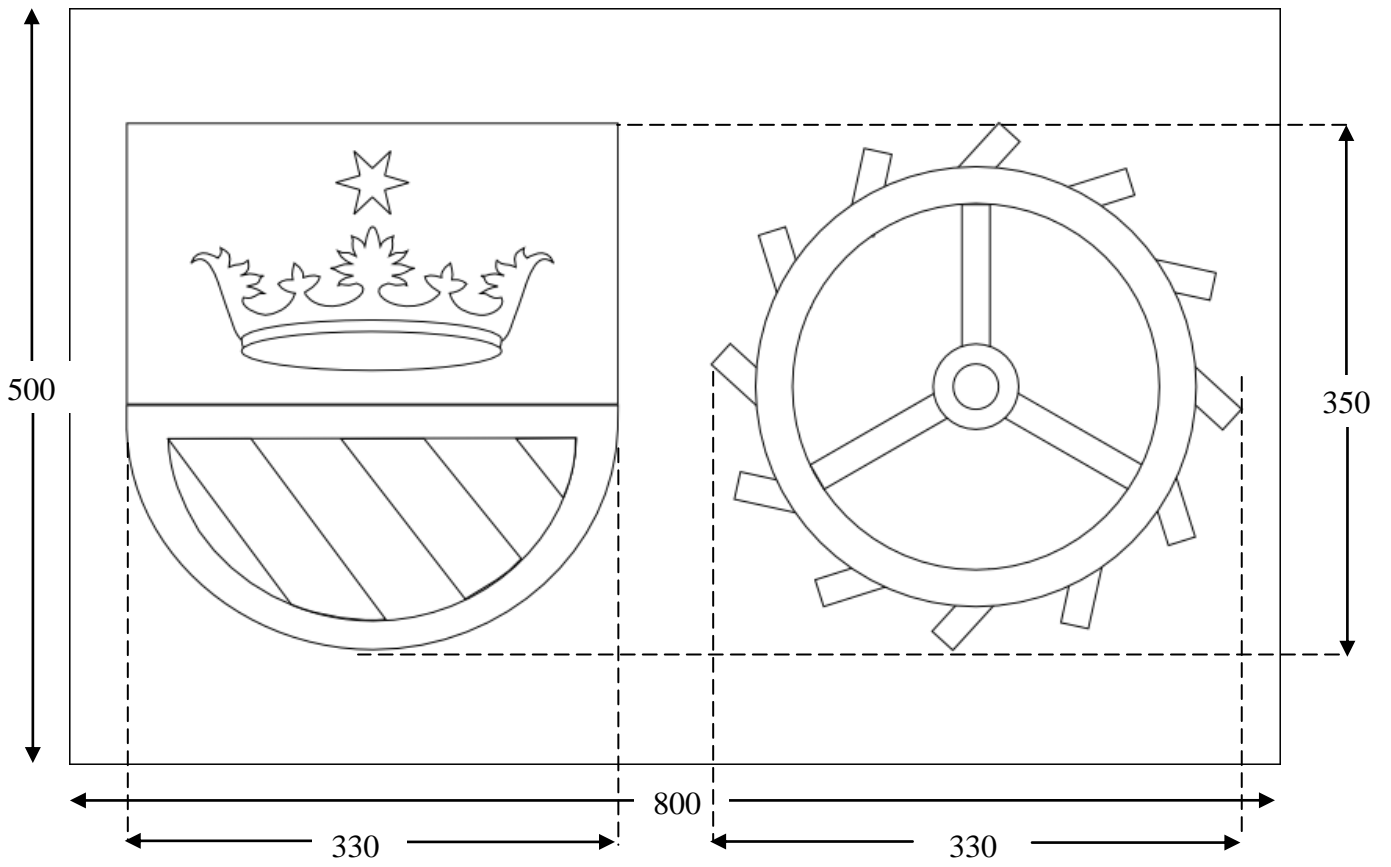

2. Flaga gminy Młynarze wersja konturowa

Wariant 1:

Wariant 2:

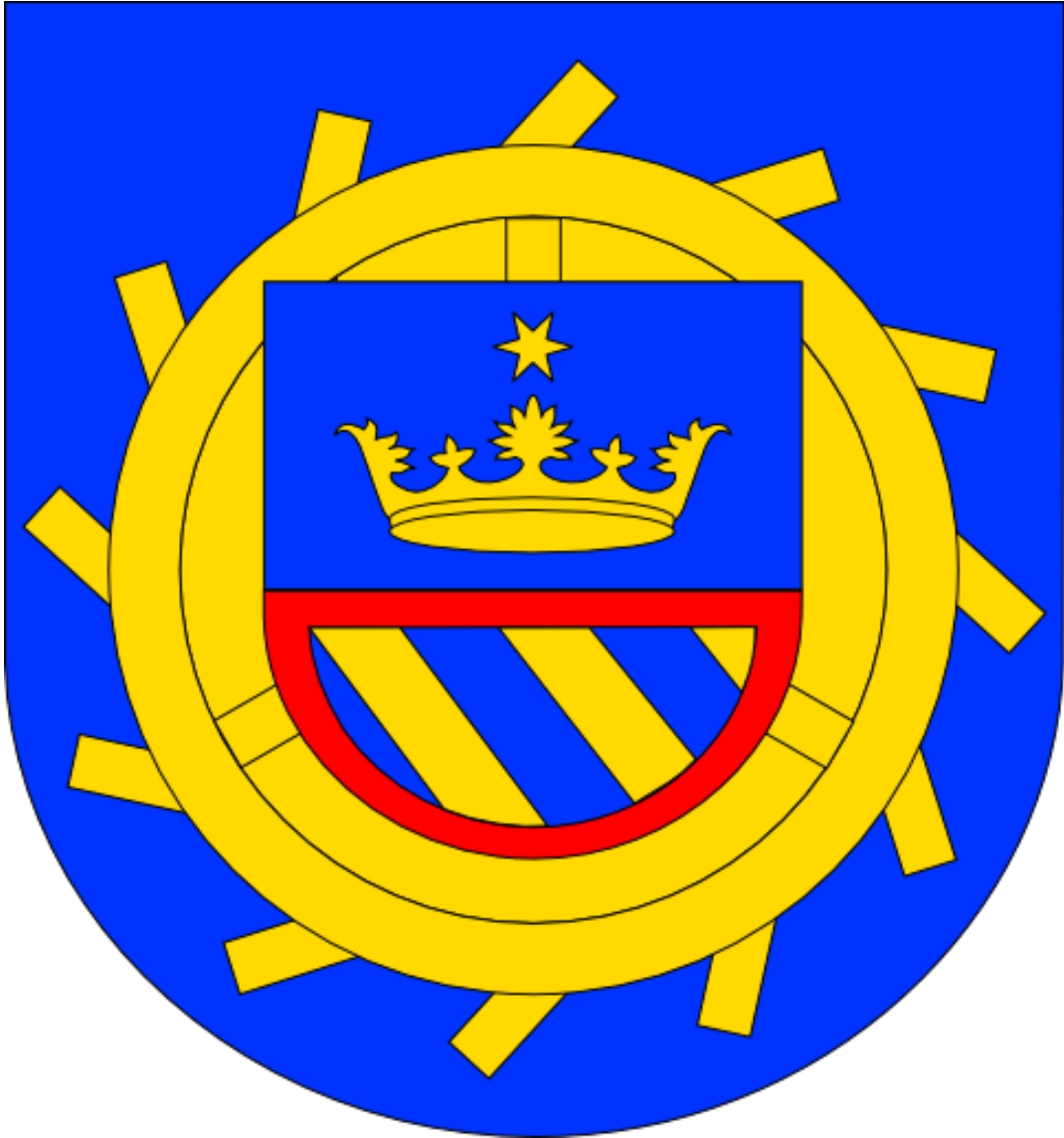

3. Herb gminy Młynarze wersja kolorowa

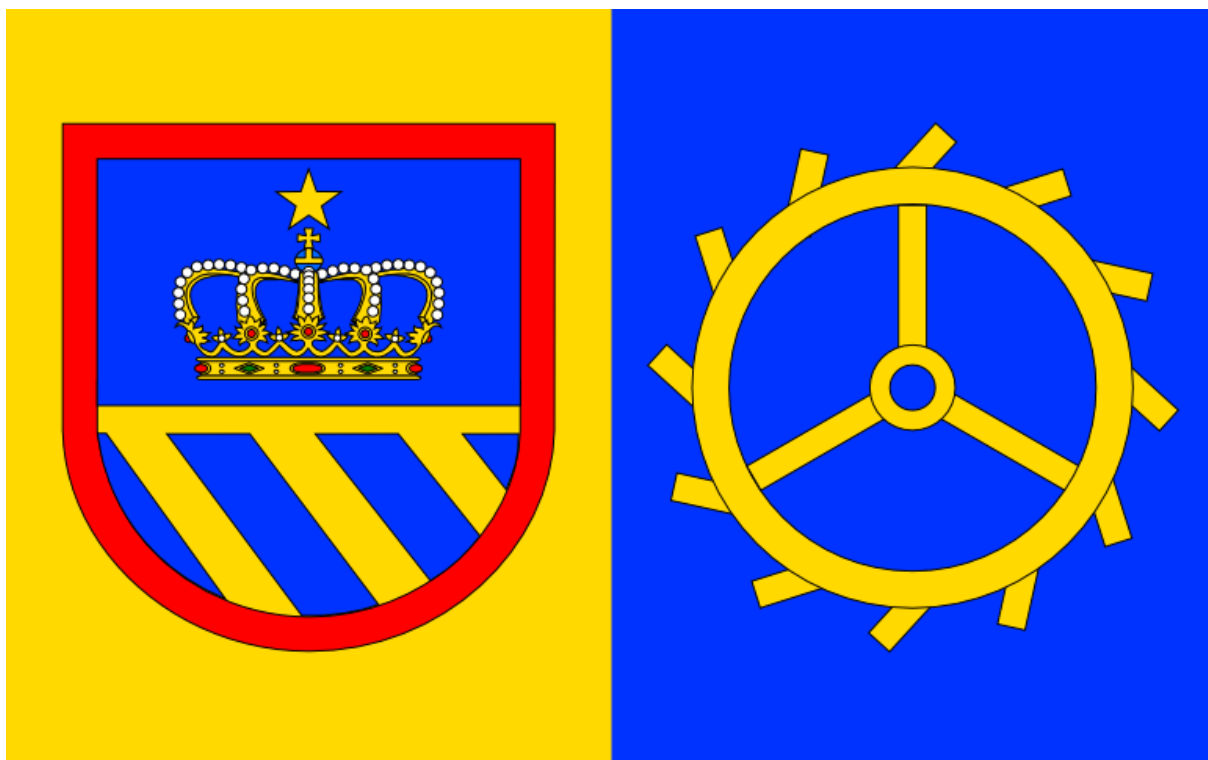
Wariant 1:

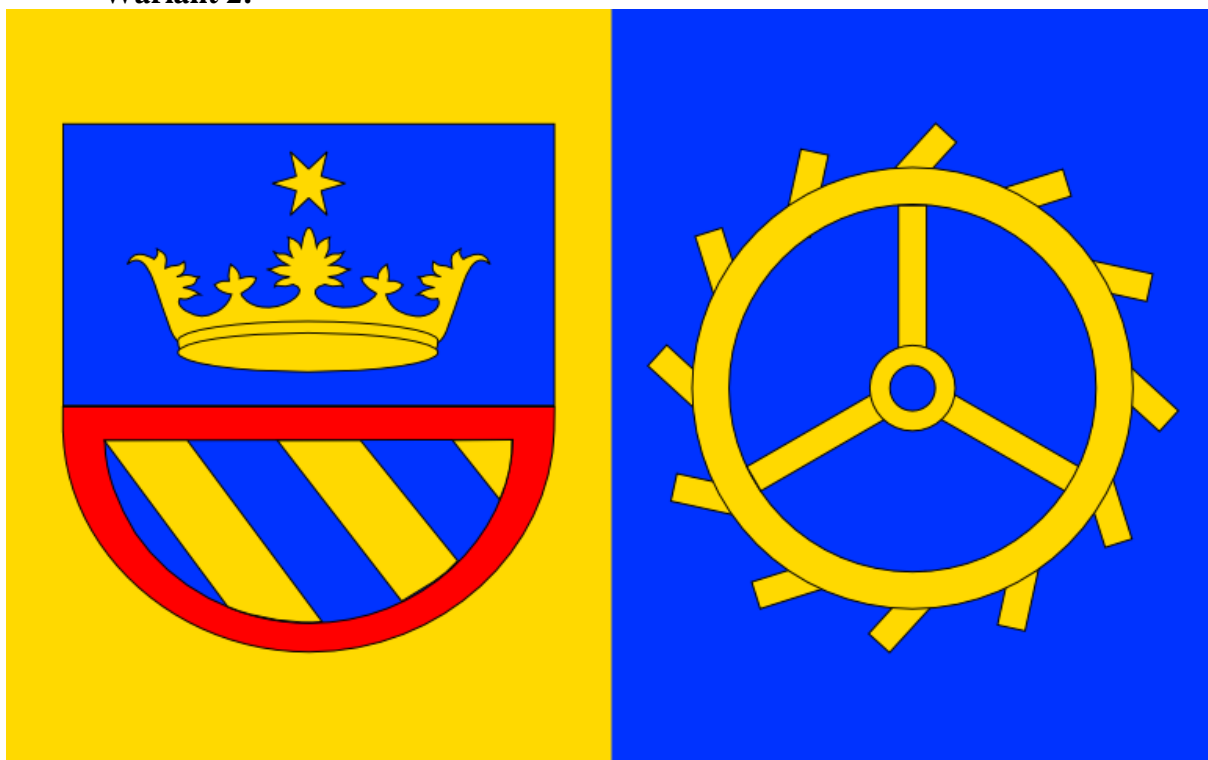
Wariant 2:

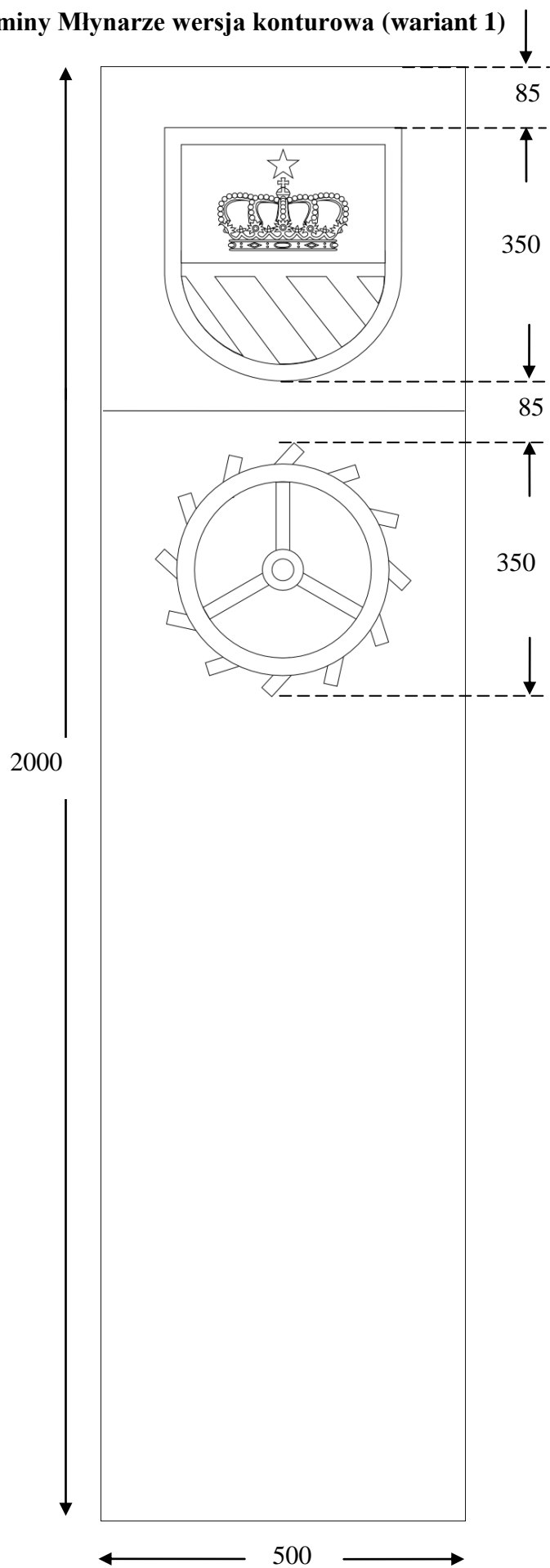
4. Flaga gminy Młynarze wersja kolorowa
Wariant 1:

Wariant 2:

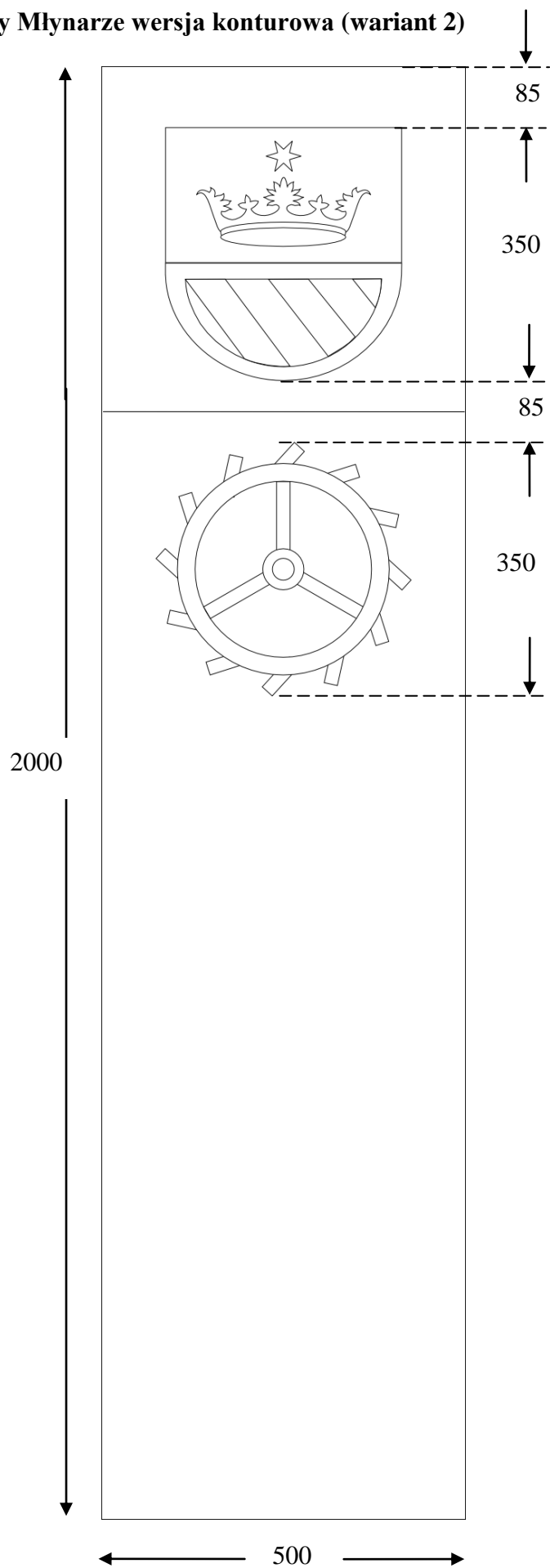

5. Baner gminy Młynarze wersja konturowa (wariant 1)

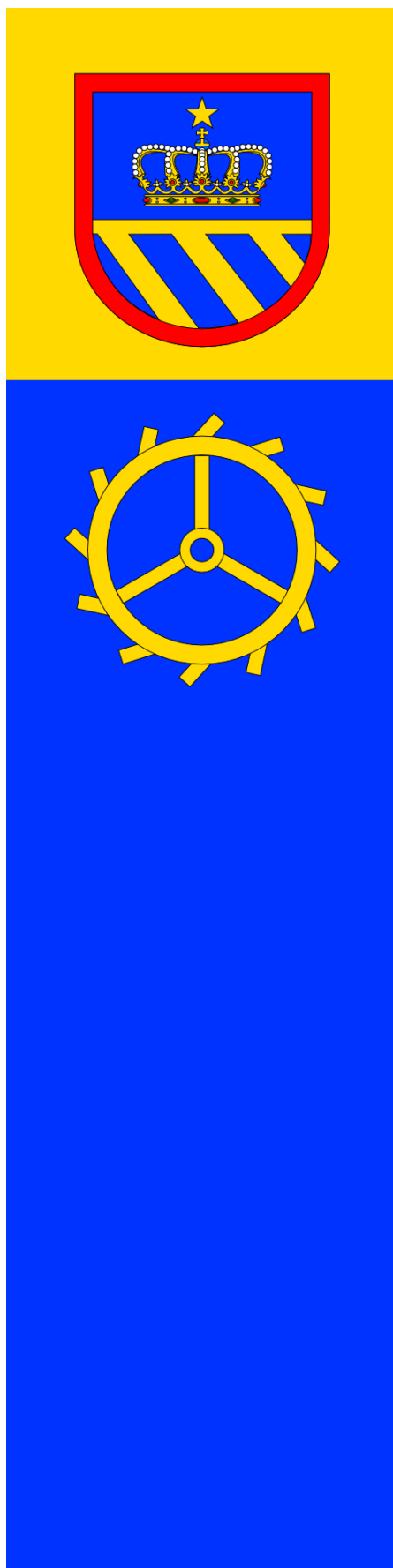

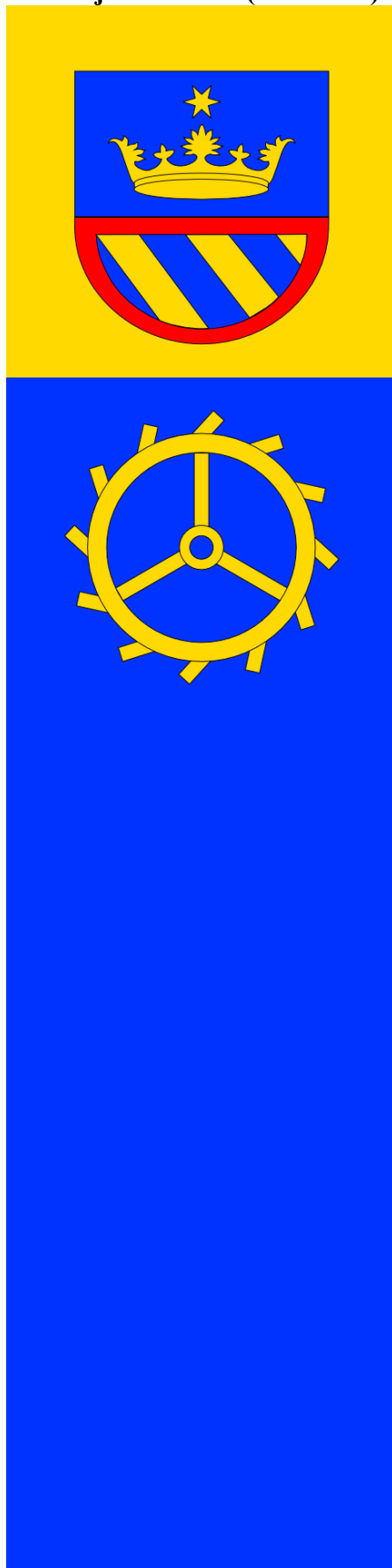
Baner gminy Mlynarze wersja konturowa (wariant 2)

6. Baner gminy Młynarze wersja kolorowa (wariant 1)

Baner gminy Młynarze wersja kolorowa (wariant 2)

7. Rysunek projektu pieczęci gminy Młynarze
Wariant 1:

Wariant 2:

